

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

430
W. ANSON

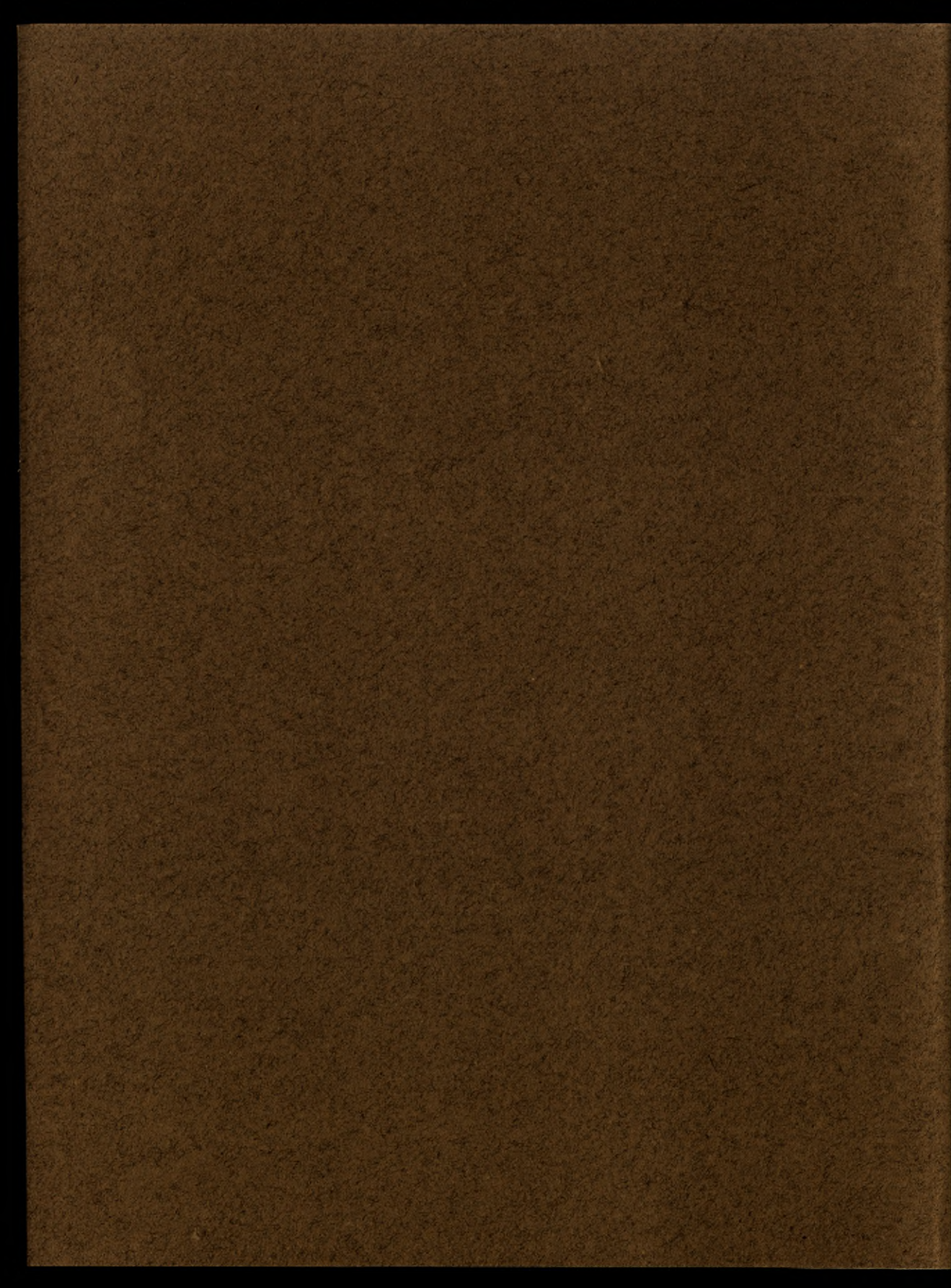

HERR OLOF

OCH ANDRA BERÄTTELSE

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS FÖRLAG

HERR OLOF

OCH

ANDRA BERÄTTELSE

AF

W. ANSON.

pseud. for William Anderson

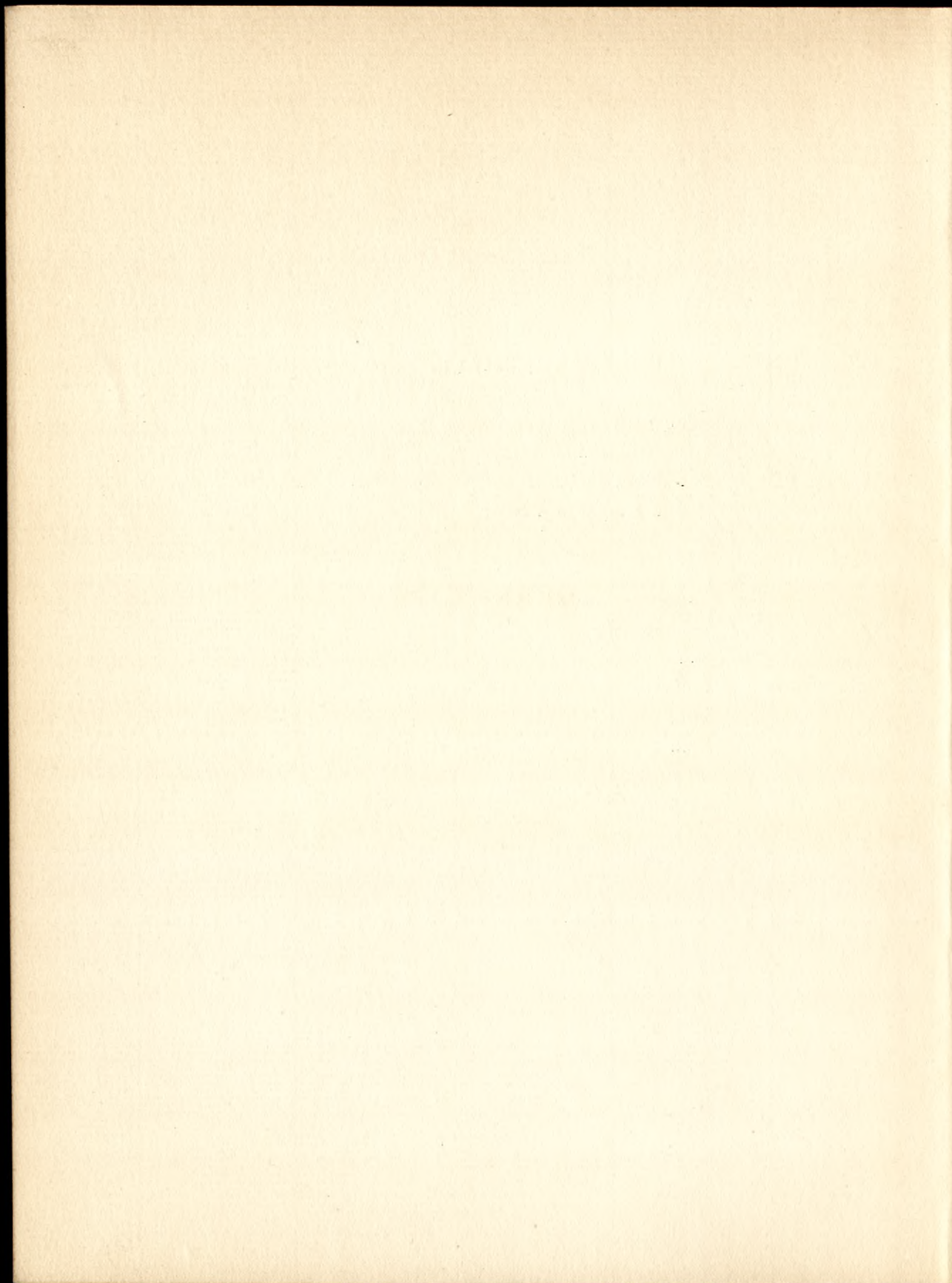
STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS FÖRLAG

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
1900

INNEHÅLL:

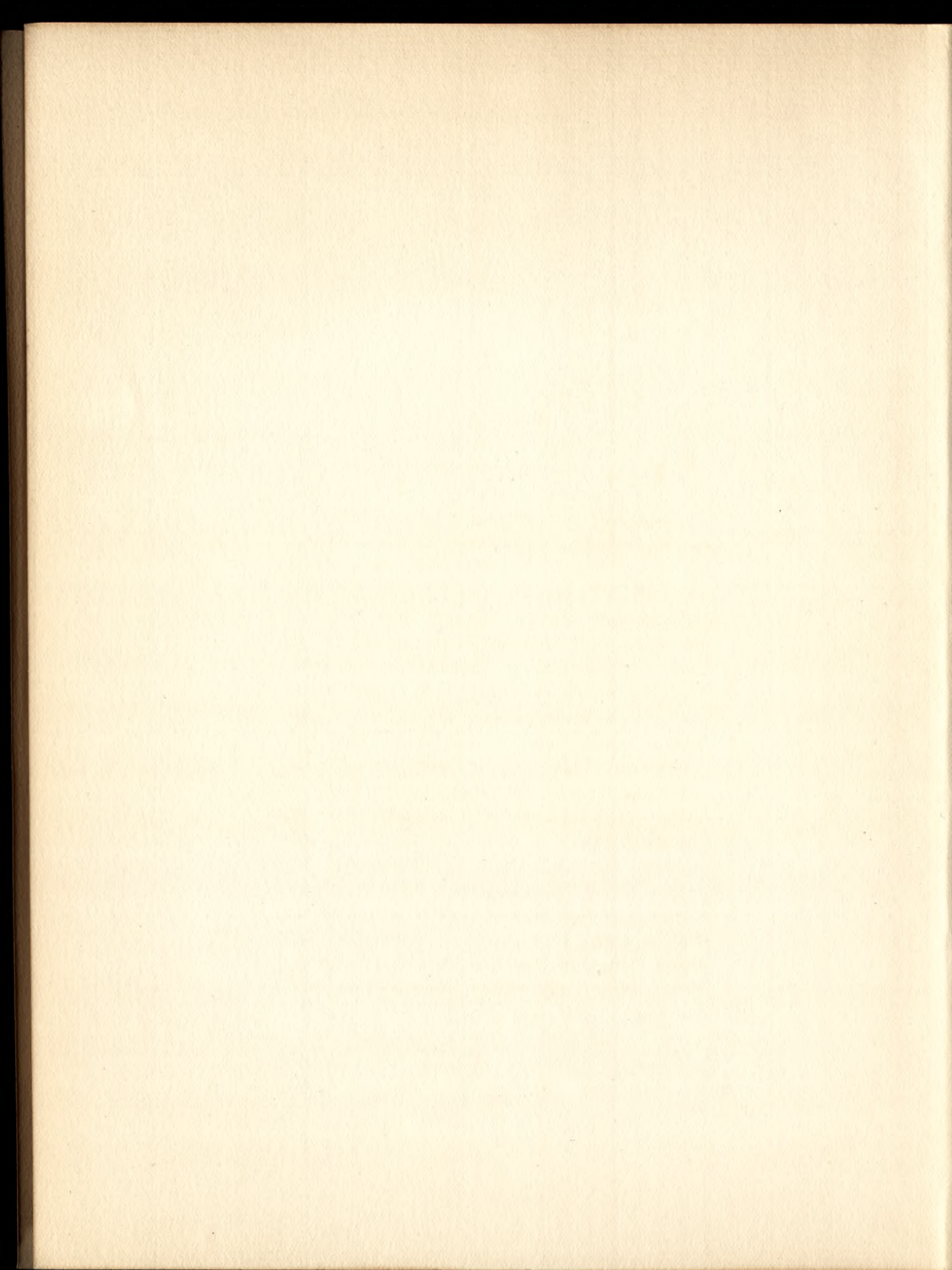
	Sid.
HERR OLOF	5
I MIDDAGSTIMMAN	16
DEN HVITA LILJAN	22
UNDER MIDNATTSMESSAN	26
<hr/>	
I BYGDEN	33
EN SKOGSSAGA	36
INSJÖNS SAGA	42
SNÖ	45
I VÅRTID	49
HÖGSOMMAR	51
HÖST	53
EN JULOTTA	55
EN SYN	60

HERR OLOF

Herr Olof.

Det var en vacker Junimorgon något af de senare åren af 1520-talet, då Herr Olof, kyrkoherden, satt vid skrifbordet i fönstret af sin studerkammare i Hultsjö. Han var en man på något öfver 60 år, ansiktet var djupt fåradt af tiden och grå hårtestar omslöto kalotten, som betäckte den kala hjässan. Han hade stigit upp tidigt efter sin vana, och höll nu på med att fullborda sin predikan för söndagen. Omkring honom var stilla frid, ej ett ljud störde naturens tystnad utanför. Genom det öppna fönstret kunde man se ned genom dalen, där grönskande ängar och fält bredde ut sig i rik omväxling och på en backe stod den krithvita kyrkan med sitt höga torn, sträfvande mot det blå där ofvanför.

Han satt så i timvis vid arbetsbordet, formande tankar till bokstäfver och ord, fyllde ark på ark med sin klara och rediga piktur, såsom han nu snart hade gjort i ett halft sekel, lika troget, lika stilla som han tjänat den helige fadern i Rom under samma år; älskad och vör-

dad af sina församlingsbor. Men på senare tider hade dock oroligheter kommit in i församlingen. Ända hit in i den småländska ödemarken hade ryktet om Luther och hans lära spridit sig, och församlingen började blifva alltmer orolig, huru mer denna nya lära spred sig i Sverige; de började att tvifla på honom. Visserligen voro underrättelserna öfver månads-gamla innan de hunno dit in i skogsbygden, men de voro likväl nog färska för att uppegga sinnena och sprida tvedräkt bland bönderna.

Särskildt senaste söndagen hade han fått erfara detta; då han slutat sin predikan och trädt ut ur kyrkan var kyrkbacken full af folk som åhörde en handelsman ifrån Wexiö, hvilken talade om den nya läran. Han gick fram till talaren och bad honom aflägsna sig samt förbjöd honom att häda landets religion. Talaren lyddes icke därpå utan fortsatte, men då tillsade han kyrkvaktaren och några andra bitsittare att föra honom bort från kyrkans närhet. Men då blef folket uppretadt, hotade både honom och kyrkobetjäningen med stryk om de ej lät dem vara i fred, och då var han tvungen att aflägsna sig, fast det grep honom djupt att församlingen hade öfvergifvit honom och icke var honom trogen, som tillförne.

Denna händelse och den nya otron påpekade han i sin predikan, som han nu skref, han skrädde ej orden, utan bad församlingen

lofva bot och bättring, då de i annat fall skulle blifva utsatta för skärseldens alla kval.

Det var framemot notiden på morgonen då han slutat skriva sin predikan; därefter åt han frukost och begaf sig sedan ut att gå.

Långsamt gick han så vägen framåt, ned mot kyrkan, förbi stugor och gårdar, som lågo utbredda längs den smala och dåliga landsvägen. Väl framkommen till kyrkan, såg han på andra sidan ån, som här drog förbi, en ryttare, hvilken kom emot honom. Det var en diakon från biskopen, hvilken öfverlämnade ett bref, som Herr Olof öppnade och läste:

Han läste rad för rad med alltmer stigande förvåning, och då han slutat sjönk han ihop, tillintetgjord. Brevet var ett summarum af kung Gustafs påbud, att de präster som ej ville öfvergifva den katolska tron och predika den nya läran, genast skulle mista sina embeten och lämna landet.

Småningom återvann han sin fattning och han sade till diakonen:

»Hälsn I Eder herre biskopen och sägen, att jag aldrig öfvergifver mina fäders tro!»

»Ja, men betänk, då är ni också skild från Edert embete.»

»Men jag får väl predika om söndag och taga afsked af min församling.»

»Nej, genast skall ni afflytta, och Ni kommer ej mera inom denna kyrkas murar.»

Och diakonen red i sporrsträck upp till prestgården för att taga den i besittning tills en ny prest hann anlända, och hvarom han genast skref ett bref till sin herre biskopen.

Herr Olof följde långsamt efter upp till prestgården. Så skulle han lämna detta sitt kära tillhåll, som han bebott snart i femtio år, och ingen skulle sörja honom eller ha honom i tacksamt minne. Men han fogade sig dock lugnt i sitt öde.

Uppkommen plockade han ihop sina mest värdefulla och viktigaste saker i sin rensel, allt det andra kunde han ej taga med sig, det fick blifva kvar.

»Det blir kyrkans tillhörighet, från hvilken ni tagit det», sade diakonen.

Så gick han ned i ladugården och tog farväl af korna, klappade och strök dem på ryggen. Det tycktes honom, som om själfva djuren togo del i hans sorg, visste att han skulle lämna dem, ty så undrande och stora voro deras ögon. Han gick därefter till grisarne och hönsen, gaf dem några brödsmulor och lockade dem till sig. Så tog han och såg en sista gång på gården med en dröjande blick af vemod och grämelse, och gick så ned mot landsvägen.

Utkommen på denna, vände han af åt sydost, för att genom hagar och stora skogar nå allmänna färdvägen till Kalmar, hvarifrån han hoppades att få medfölja ett fartyg till Lübeck och så vidare bort.

Han gick genom bygatan, utan att få ett enda ord till välgång på färden, utan ett ord till deltagande öfver hans öde, och när han väl var ur den och kom in i hagen, undslapp honom en suck af lättnad öfver att få komma bort ifrån den plats, som han nu på samma gång både älskade och hatade.

Med raska och spänstiga steg gick han så genom hagen framåt. Det var vid middagstid och solen sken och gassade mellan träden, som stodo i frisk midsommargrönska. Gräset stod högt och en rikedom af blommor lågo utbredda på den gröna mattan, alla försommarns blomster i sin rikaste prakt. Det var frid och lugn omkring honom, där han vandrade fram, blott då och då stördes tystnaden af någon fågels kvitter eller gökens rop i fjärran. Ibland måste han gå öfver en bäck, som muntert porlande rann ned mot byn. Så efter en stunds vandring kom han ut ur löfskogen och in i den mörka och dunkla furuskogen, hvilken han nu hade framför sig hela återstoden af den långa vägen. Stigen var här nästan obanad, högst sällan eller aldrig gick någon människa åt detta håll. Men fastän han ej kände till skogen, var han dock vid friskt mod och hoppades att inom en dags vandring nå det härberge, som låg vid allmänna landsvägen. I tanken på detta hade han ej tagit med sig större reskost än det räckte för en dag. Som han började blifva

hungrig, satte han sig ned på en sten och lät sig maten väl smaka.

Då han slutat äta började han åter gå på med friskt mod och så gick vandringen hela återstoden af dagen. Blott då och då satte han sig ned för att hvila några minuter och var därefter strax åter på benen. Så började solen att luta till nedgång. Dess röda strålar lyste upp de dunkla furorna i rosenrödt och himlen lyste där bakom. Snart började det skymma. Ett svagt dunkel bredde sig mellan stammarne, och det blef allt mörkare och mörkare. Någon ensam skogsfågel flög skriande emellan träden för att söka nattkvist, och ibland stördes tystnaden af ett skärande läte, det var en uf uppe bland kronorna som lät höra sig.

Då började Herr Olof att söka nattställe. Mellan tvenne stora furor, där mossa utbredde sig, lade han ned sin rensel till hufvudgård och snart lutade han sitt trötta hufvud mot den. En stund låg han och tänkte på de ödets präfningar, som människorna så ofta få undergå; i frid hade han suttit och skrivit sin predikan om morgonen och nu var han en fredlös, utan hem och härd, utan skydd och ro. Så växlar lycka och olycka; utan att man anar det, är den senare öfver en på ett ögonblick. Och så somnade han.

Då han vaknade om morgonen sken solen klar och himlen hvälfde sig blå och hög öfver

trädhvalfvet. Fåglarne kvittrade och det var lif och lek i naturen. Frisk och stark till kropp och själ, tog han på sig renseln och började åter sin vandring genom skogen. Så vandrade han i timtals utan att knappast unna sig ett par minuters hvila ibland. Slutligen satte han sig ned och förtärde återstoden af sin matsäck, och så efter en stund gick han åter framåt, viss om att inom några timmar vara framme vid härberget.

Så gingo timmarne framåt och det var långt lidet på eftermiddagen då han åter måste hvila, utan att han funnit härberget. Det gjorde honom orolig och efter en stund gaf han sig åter af. Men tiden gick orubbligt framåt, solen gick ned och skymningen lade sig öfver skogen. Han måste åter söka hvila efter dagens mödor.

Nästa morgon vaknade han vid en brännande törst och hunger. Men all maten var uppäten och någon källa fanns ej härinne i skogen. Han gick åter framåt, men hans oro hade nu närmast sig förtviflan, och hungern gjorde också sin verkan, han fick de oredigaste tankar och syner och han sprang nu framåt, genom snår och mellan stenar.

Dagen led och led, timmarne gingo, utan att han fann ett spår till härberge, det tycktes honom tvärtom, som om skogen blef allt djupare och dunklare, ju längre han vandrade. Han var nu i ett stadium, att han hvarje minut kunde mist förståndet, ögonen stodo glas-

artade och stela, och munnen var vidöppen och flåsande. Han sprang ännu fram, men snart blef han uttröttad, långsamt och släpande måste han snart draga benen efter sig.

Så gick dagen och det var långt lidet på eftermiddagen, då han tyckte att skogen ljusnade. Snart började löfskog taga vid, och efter en halftimmas långsam vandring var han ur den. Hur stor var ej hans förundran, då han nedanför sig såg Hultsjö by. Där stodo de grå stugorna bredvid hvarandra och längre bort kyrkan och prestgården. En sista tanke tändes i den vansinniges själ, att få komma till kyrkan, ty i byn väntade han icke något förbarmande. Långsamt släpade han sig ned genom löfdungarne och snart var han framme vid kyrkogården. Kyrknyckeln, som han vid sin bortgång glömt att lämna, hade han ännu på sig; han gick fram till kyrkdörrn och öppnade samt trädde så in.

Aftonsolen kastade sitt sken genom de gröna aktiga rutorna och lyste upp altartaflan med Jungfru Maria. Och framför denna stod hon själf i trä, hög och majestätisk, men dock ren och fridfull. Han släpade sig fram till henne och så sjönk han ned på golvet framför, med armarne lyftade, och så började han bedja.

* * *

Nästa morgon, när kyrkvaktaren före predikan kom in i kyrkan för att städa, såg han Herr Olof ligga framstupa på golvet framför

altarbilden med armarne lyftade mot himlen.
Han blef förvånad öfver den underliga synen,
men fattade så mod och gick fram till honom.
Men Herr Olof rörde sig icke, han var död,
han hade gått in i den himmelska saligheten
till Guds moder, i bönen.

I middagstimman.

Det var en middag i midten af juli med strålande solsken och högblå himmel utan moln. Solen gassade och glittrade å klostrets tak, och sjön, som låg där strax nedanför, låg blank och skinande som en stålskifva.

Klostret, som låg där invid sjöstranden, var djupt inbäddadt i högsommarns friska grönska. Rundt ikring stod björk- och bokskog i tätta led och från de lummiga kronorna hördes stundom ett muntert kvittrande från någon bofink som satt sig där för ett ögonblick.

Men eljest rådde middagens stillhet och hetta öfver klostret och dess omgifning; den starka värmen hade liksom förlamat allt levande och ej en varelse syntes till, hvart man än såg. Lekfullt kämpade sol och skugga öfver herraväldet kring klostret, men den förra hade ännu öfverhanden, i starkt solljus låg gården och det lyste i den rödbruna sanden; de gula väggarne blefvo allt mer färgrika och guldskimrande och trädgårdarne omkring logo och lyste i den djupa stillheten.

Under de lummiga kronorna rädde väl den djupaste skugga, men ibland sken solen in genom det täta löfverket och gaf reflexer i sanden.

Kring murarne hade munkarne planterat allehanda blomsterväxter och stockrosorna gaf lif och färg åt det gröna omkring. Strax intill låg munkarnes köksträdgård, ej heller den utan färg. Och i denna stilla och välsignelserika dag, surrade bina så muntert och lätt omkring bland blomsterkalkarne, flögo omkring i värmen, fram och åter, för att slutligen slå ned å någon yppig planta för att suga dess honung och så flögo de åter lika lätt och muntert till sin kupa.

Nu i middagstimman, då solen stod som högst på himmelen, rädde den djupa stillheten nästan lika mycket inne i klostret som därutaför. De flesta munkarne hade dragit sig tillbaka till sina celler för att studera i det starka solljuset eller taga sig en stunds sömn. Men några voro dock i verksamhet, i arbetssalen stodo några unga munkar, en i fullt arbete med en oljetafla öfver den heliga jungfrun, glömande allt omkring sig, stod han där och drog det ena strecket efter det andra, för att de mänskliga dragen skulle blifva allt mera levande. Och en annan af de unga munkarne försökte att i ett stort trästycke återgifva aposteln Johannes drag.

Men klosterkyrkan, till hvilken dörrarne stodo öppna, var nu tyst och öfvergifven, ingen munk gjorde där nu sina böner. Det starka solskenet

lyste in genom de glasmålade fönsterna och gaf allt därinne en trolldager, som var oändligt hänförande.

Men inne i sin cell satt broder Magnus lutad öfver sina pergament och handskrifter. Fönstret stod öppet och därutifrån kom en doft af blommor, en fläkt af sol som gaf skönhet. Men broder Magnus hade ej öga för högsommarens skönhet därutanför. Han blott skref och skref, skref legender för de andra bröderna, skref krönikor om tiden.

Ibland reste han sig upp, lade bort ett fullklottradt papper och gick efter nytt. Och så satte han sig åter ned och präntade följande:

En klosterjungfru af ädlaste släkt, som hette Elisabeth och som lefde i Aquiria kloster i Branbantia, hade tjänat Herren Jesus Christus allt ifrån barndomen och öfvade sig idkeligen i stor gudelighet, hvilket hennes föräldrar hatade och togo henne, emot hennes vilja, ut ifrån klostret, och bortgifte henne med en myndig och sträng riddare.

Med honom var hon ett år en osmittad jungfru och syntes hennes ståndaktiga gudelighet vara stor, i thy att i tre år syntes henne, att heliga korssets beläte efterföljde henne allestädes, och när några syndiga tankar kommo för hennes ögon, då utsträckte korset sin ena arm, lade den på jungfruns bröst och i samma stund flydde det onda bort ifrån hennes hjärta. Denna heliga jungfru var genom sin stora gu-

delighet van att hafva samtal med heliga änglar och en dag var hon andligen upptagen i paradiset glädje, där hon såg och hörde mycket, som är oss olofligt att veta eller tala om, och hvilket hon allvarligen berättade för sin skriftfader. Då gafs henne däraf den anda som är människornas lönlige skepelse, ej allenast af de som då lefde utan jämväl deras som därefter skulle födas, äfven om de skulle frälsas eller fördömas, det visste hon af den liknelse som hon om natten hade sett i paradiset. Och som det underligaste visste hon i hvar stadga hvar människa var eller skulle blifva, som den helige ande henne uppenbarade, efter trestadgan, som är jungfrurs, änkors och hjonelagsstadgar, och alla dem som hon såg andeligen när hon var i paradiset, dem kände hon af deras anleten när hon var kommen till sina sinnen och fick se dem lekamligen, äfven om hon dem aldrig tillförne hade sett och i ett ögonblick förstod hon deras skepelse i deras själ, och hjärtats begärelse, och hennes skriftfader sade med dyrt svuren ed, att det Elisabeth sade honom var hans egen stadga och hjärtats hemlighet, om hvilken ingen visste, utan Gud och hans skriftfader. Många andra beskedliga män voro som det samma om sig ock henne för sanning sade. Händet att vid samma tillfälle var närvarande en välboren jungfru som hette Elisabeth af Ascha. Denna jungfru älskades af hennes föräldrar, hoppades att deras släkt skulle märkeligen ökas och

upphöjas med henne och för denna saks skull höllo de henne med de dyraste kläder, med guld och dyra stenar och allt som var härligt och vackert. Då hände det en dag, när den unga Elisabeth gick i sina yppersta kläder uppå gatorna, att hon mötte den heliga Elisabeth af Aquiria, som sade till henne djärft: »Kära syster, vet att dina föräldrars stora begärelse är onyttig och fåfång, ty du skall som osmittad jungfru skiljas från denna värld.» Och litet därefter sannades hennes ord. Många voro de som dessa ord hörde och visste huru och när de fullkomnades. Och alla de som detta framdeles sporde, voro mycket undrandes uppå sådan helighet, som Gud gifver sina älskade. Sådana Guds gåfvor må väl kallas sann glädje; af ett rent samvete är ren glädje, väl är dem som väl lefver.

* * *

Ett par timmar hade gått när broder Magnus hade skrivit slut på legenden. Han hade varit så upptagen af sitt ämne, att han glömt bort middagen. Men den vackra legenden var nog ersättning för det lekamliga behofvet för honom. Långsamt lade han ihop sina papper och i pedantisk ordning, ställde bläckhuset på sin plats och lade gåspennan på sitt ställe.

Och långsamt gick han ut ifrån cellen, till hvilken eftermiddagens sol sände sitt sken så vänligt, och gick ned på gården och därifrån till trädgården, för att där vid sjöstranden under de lummiga träden drömma bort några timmar innan aftonen kom med sina skuggor.

Den hvita liljan.

Broder Marcus var en af klostrets yngsta bröder, men likväl en af de främsta. Han hade vid mycket unga år kommit i klosterskolan, där han gjorde lofvande framsteg och snart blef han korgosse i klosterkyrkan. Efter några år af tadellös ungdom, blef han intagen i klostret, där han utmärkte sig genom sin fromhet. Hans tid gick lugnt framåt under tänkande och stilla grubbel. Han gick städse med ögonen riktade mot marken, ständigt upptagen af sig själf, sina tankar och drömmar. Han var skönhetsdyrkare och fann stort behag i oljemålningar och helgonbilder och själf präntade han vackra böcker, som han försedde med bilder och infattningar i guld och silfver. Det glädde honom också synnerligen att få syssla med blommor och träd; man såg honom ofta på sina lediga stunder nere i trädgården, där han gräfde och ansade blomstersängar. Bland blommorna, som funnos i klostret, fann han mycket behag i liljorna. De voro hans älsklingsblommor och inne i sin cell hade han några sådana,

som han var ytterst rädd om och vårdade som små barn. De gåfvo honom ljusa tankar; de gåfvo honom skönhet i rikt mått.

På hans helighet fingo de andra bröderna många bevis och han åtnjöt af dem stor aktning. Det sades också, att han om nätterna fick uppenbarelser, dem han sedan upptecknade.

Hände det så, att han fick i uppdrag att gå till Storeborg, för att där hos slottsherren hämta penningar för ett hemman, som klostret hade sålt.

En tidig morgon gaf han sig på väg till slottet. Genom skogen, där röfvare och stigmän hade sitt tillhåll, gick vägen till slottet. På den smala skogsstigen vandrade han hela dagen och först sent på eftermiddagen var han framme vid slottet, som låg inbäddadt i grönska vid sjöstranden. Solnedgången med sitt röda skimmer brann i de små fönsterrutorna och sjön låg blickstill nedanför, utan en krusning på ytan. Broder Marcus kände en salig känsla af frid, men fastän han var trött efter dagens långa vandring, gick han ej direkt in i slottet, utan förirrade sig in i småskogen, som gick ned mot stranden.

Han prisade Guds godhet, som skapat allt skönt i världen och hvart han såg, fann han bevis på denna hans kärlek till människorna. Han lyssnade till fåglarne, som kvittrade så muntert i aftonsången och uppfyllde luften med sin sång. Han gick och drömde så en lång

stund. Så började det långsamt mörkna, dimmor bredde sig emellan träden och natten närmade sig. Han gick upp till slottet.

Här blef han väl emottagen af slottsherren, som undfagnade honom på bästa sätt. Och sedan de slutat äta, språkade de en stund med hvarandra, hvarefter han framförde sitt ärende. Han fick penningssumman, som han stoppade i en liten skinnpåse och hängde om halsen. Därefter ledsagade slottsherren honom upp till den sofkkammare, som Marcus skulle begagna under natten, hvarefter de togo afsked af hvarandra, ty Marcus skulle gå åter redan tidigt följande morgon.

Vid sextiden följande morgon begaf sig Marcus på väg hem till klostret. Det var den härligaste morgonstund, och han njöt i fulla drag af friden omkring sig. Han vandrade så hela förmiddagen och vid middagstid hade han hunnit det farligaste stället af skogen, där stigmännen hade sitt tillhåll. Men han fruktade dock ej, han förlitade på den heliga Jungfrun, bad en varm bön och gick sedan lugnt framåt. Han hade vandrat ungefär en halftimma, då han såg några gestalter skymta fram emellan träden. De rusade fram i ett ögonblick, grepo tag i honom samt bad honom lämna de värdesaker han hade på sig. Han försvarade sig några ögonblick, men sedan tog han händerna för bröstet, där han bar pengarne. Och i samma ögonblick slog den ene stigmannen honom i

hufvudet med en yxa, så att han föll död till jorden, hvarefter stigmännen plundrade honom och kastade den döda kroppen in bland snåren och drogo sedan bort.

Men på den plats, där han fallit — inne i storskogens dunkel — uppväxte året därpå vid samma tid, en hvit lilja.

Under midnattsmässan.

Det är en mörk höstkväll med storm och regn. Från olika håll skrida tysta munkar till kyrkan; de komma från mörka hvalf och smala dörrar. Alla bära de vaxljus i händerna och det bleka skenet kastar ett trolskt skimmer öfver deras groteska gestalter. Äntligen är den långa raden af munkar inne i kyrkan, likt tysta skuggor placera de sig å bänkarne, och man tager upp hymnen.

Den gamla klosterkyrkan ligger där så förtrollande i det bleka skenet af ljusen. Väggmålningarnes figurer lysa och skina, takets inskrifter synas tydliga. Kronan öfver den heliga jungfrun borta vid altaret strålar i guld och de veka dragen blifva ännu vekare. Men altartafeln där bakom blir till en hemsk skräckscen i denna belysning. Rövvarne på korset få ett utseende af vidunder, mörker och skugga växla å deras anleten och Kristus själf får ett hemskt, lidande och fantastiskt uttryck, som gifver smärta.

Men på helgonbilden i sin moders famn, broder Johans mästerverk, är han ännu barnet,

det rena och oskyldiga, och icke en skugga faller å de oskyldiga dragen.

Men rundt kring koret stå de tolf apostlarne i medelstora figurer. Sällsamma stå de där, och Judas förefaller afskräckande i midnatts-belysningen.

Emellertid hafva munkarnes sång tystnat, och framåtlutade läsa de nu sina böcker, medan midnattstimman förgår och en ny dag kommer. Långt nere i kyrkan bakom en pelare, så att han blott till hälften synes af de andra, har en munk tagit plats. Hans drag äro gröfre än de andras, men likväl synes han mild som ett barn. De grå hårtestarne kring hufvudet antyda, att han närmar sig 60 års-åldern och hans figur har en viss värdighet genom sitt omfång. Till växten är han liten. Han mumlar ej såsom de andra, beder ej, men i hans hjärna brusa tankarne om hvarandra, komma och gå igen, för att åter alltid komma in på ett och samma ämne; ett minne från denna kyrka, från hans ungdoms- och mannaålder.

Medan han satt här i kyrkan, mindes han en händelse härifrån, för öfver 30 år tillbaka. Det var ju länge sedan, men ännu stod den nattliga händelsen så klart för honom, som om det händt samma år. Han var då ej samma troende, fromma munk som nu, han tillhörde då en skara stigmän, som hade sitt tillhåll i den stora skogen, öfverfölo fredliga vandrare och våldgästade i byar och ibland äfven kloster.

Den natten, då de öfverföllu detta kloster, var mörk och tyst liksom nu, den vilda hopen af stigmän lyckades obemärkta komma in och började plundra kyrkan på dess dyrbarheter. Men huru det var, fingo klostrets invånare höra dem och de väckte genast en knekthop, hvilken öfver natten hvilade i klostret, där de, efter långt parlamentande, hade fått tak öfver hufvudet, eftersom de i den omgifvande trakten omöjligt kunde få något nattherbärke. Denna inkvartering kom nu munkarne väl till pass.

I ett ögonblick voro de uppe, grepo sina vapen och sprungo bort till kyrkan, där stigmännen, som hade hört bullret, beredde sig till återtåg.

Det blef en vild fäktning. De till ett tjugotal uppgående stigmännen kämpade förtvifladt mot den mångdubbelt starkare knekthopen, men slutligen lyckades de komma ut och kasta sig på hästarne; men de hade då förlorat elfva man.

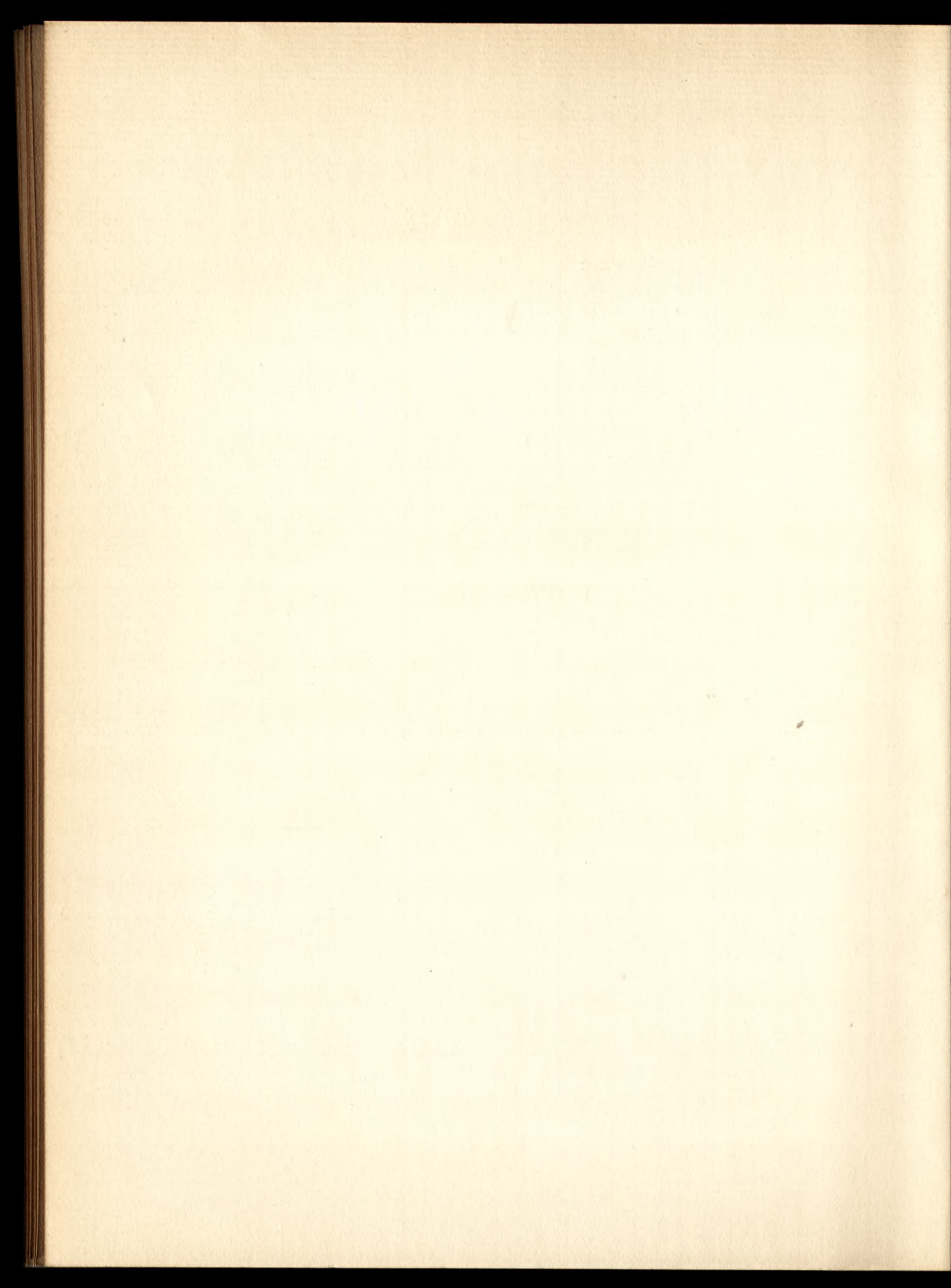
Det nattliga minnet stod så klart för honom i denna stund. Han var då blott 25 år, i sin mannaålders hela kraft, och ej den gamla, hvithåriga munk som nu. Efter att ha varit hos stigmännen några år, ledsnade han slutligen på deras lif, började arbeta och vara nyttig för samhället. Men frid hade han dock ej, alltid stod för honom detta minne från klostret, då han i natten plundrade dess dyrbarheter, det tärde och gnagade och gaf honom ej någon ro.

Och slutligen bad han om inträde i klostret och hans önskan hade bifallits, och nu hade han varit här i snart tjugufem år, älskad och vördad af sina bröder och ett mönster af fromhet.

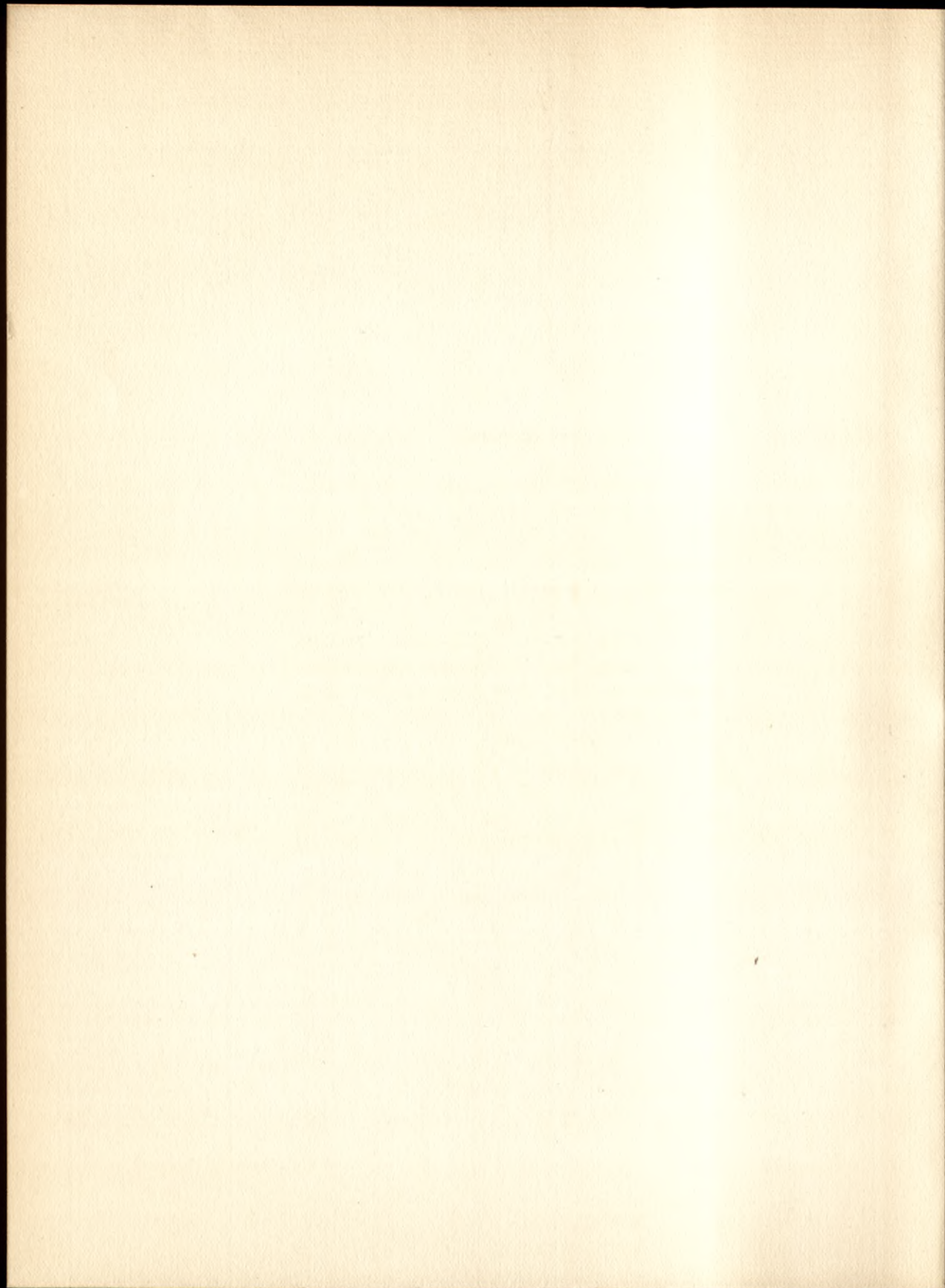
Han hade drömt länge så, och då han såg upp, beredde sig munkarne till att gå. De tände sina vaxljus och ur den skimrande kyrkan gingo de sakta sjungande, för att i natten vända åter till sina celler.

I BYGDEN

I bygden.

Jag står uppe på högsta toppen af Svartbäret och ser ut öfver min hembygds bärg och dalar.

Det är kväll, en ljus och varm högsommarkväll, med en himmel, ren som eter, klarblå och hög.

Rundt omkring mig vid horisonten resa sig blånande bärg, som likt en mur omgifva bygden, höga och kala bärg, som svarta furuskogar vid sina fötter.

Här och hvar emellan bärigen stryker en skogsås fram, görande allt till ett virrvarr, på hvilket man ej kan finna utgångspunkten. Emellan åsarne blänker stundom en sjö fram, en mörk och lockande skogssjö, ur hvilken små gröna holmar stiga upp ur det blåa vattnet.

Eljest öfverallt hvar jag ser bara skog, så långt ögat når, bara tung och allvarlig furuskog i aftonljus ända bort mot bärigen vid horisonten, där det ser ut som om världen slutade, som om dessa bärg vore yttersta muren för världsalldet.

Långt nedanför mig vid bärgets fot sträcker sig dalen fram mellan skogklädda höjder. En å slingrar sig igenom den, och vid stranden af densamma, uppe på sluttningen, ligger byn. Rundt omkring i dalgången synas små träd-dungar och däremellan utbreda sig en grön-skande äng eller ett gult, vajande sädesfält. Och ibland sticker upp ur allt det gröna, de röda väggarne af en stuga eller en ladugård.

Midt i byn mellan dess virrvarr af stugor och gårdar, reser sig den gamla kyrkan med sin stapel. I hundratals år ha denna stapels klockor ringt in helgen för byns invånare, i hundratals år ha dessa klockor förkunnat död och förgångelse för dem, och alltid samma toner. Den har sett generationer födas och dö, sett människoöden vexla under århundraden; men själf står den kvar, stolt och hög, fast gammal och grå, som ett minne från fordomdags.

Och den gamla kyrkan där bredvid, hvilka skådespel har den ej bevittnat, hvem minns väl allt, som tilldragit sig inom dess murar? Men kommer man in där en afton, då allt är tyst och stilla, då solen silar in sitt ljus genom de små fönstren, då är det som om någon hviskade till en under pelarhvalfven allt hvad som händt härinne. Gamla sagor stå upp igen och få lif i aftondunklet, man drömmer sig tillbaka till de tider, då man härinne utkämpade strider, då verop och förbannelser fyllde templet och danskarnas plundrareskaror röfvade dess dyrbar-

heter och nedhöggo de, som icke ville lyda. Men nu är detta förbi, den gamla kyrkan ligger där så lugn och fridfull i aftonsolen, och lindarne hviska och susa därutanför på kyrkogården.

Hur lugn och fridfull ligger ej byn där nedanför mig! Och så har den varit länge, stilla och tyst i hundratals år. De känna ej någon längtan, invånarne därnere, de veta ej af det brusande lifvet utomkring; de gå ännu i sina gamla sedvänjor och bruk, som deras förfäder gjort före dem. Och huru lyckliga äro de icke i sin stillhet!

Och nu ringa klockorna till helgesmål från den gamla stapeln; klara och rena gå tonerna ut öfver bygden, förkunnande hvilodagen . . . .

Nere på slutningen höres nu ett muntert pinglande och hojtande. Det är boskapen som drifves hem från sitt bete och från alla håll komma de ned mot byn och gårdarne. Snart är allt åter tyst och stilla, men om en stund höras låtar af fiol och dragspel långt nedifrån; det är ungdomen som samlats till dans vid korsvägen.

Under tiden har solen närmat sig zenit, dess sista skimrande strålar belysa förtonande bärg och skogar en stund med en fager glans i guld och rödt, och så försvinner den, stilla och majestätiskt. Sommarnatten breder sig öfver bygden med sitt ljusdunkel, insveper allt i sin lätta slöja, min hembygds dalar och bärg, min längtans sagoland.

En skogssaga.

Nedanför herrgårdsalléen, som med lummiga lindar ledde upp till hufvudbyggnaden, låg kolar-Hans stuga. Han var gammal nu, kolar-Hans, öfver sjuttioalet, och af nåd hade bruksherren låtit honom bo i den lilla stugan, strax bredvid stora inkörsgrinden, fast stugan misspydde platsen, och många gånger varit på förslag att tagas bort. Men hvarje gång ett sådant förslag väcktes, var det alltid vi unga som bådo om nåd för Hans och stugan och så fingo vi till sist löfte, att stugan skulle få stå där den stod, och kolar-Hans bebo den allt intill döddagar.

Ty det fanns ingen på bruket, som vi höllo af så mycket som kolar-Hans. Han var den bästa sagoberättaren i trakten, hvarje vrå af de stora skogarne kände han till, och från sitt kolarelif i dessa kunde han berätta underliga historier. Han hade varit säker skytt i sin ungdom och kunde gifva oss allehanda vinkar och råd, fiskare var han också, och yppade för oss de ställen, där fisken bäst nappade på sjön,

och om vinteraftnarne lärde han oss att binda nät. Alltså gingo vi gärna till hans stuga om kvällarne, sutto och språkade med honom och lät honom berätta sagor och historier.

*   *   *

Det var några dagar strax före jul, och på herrgården rådde lif och rörelse. Det byggdes, bakades och slaktades, och tjänstefolket hade ej sofvit ordentligt någon natt under hela veckan, utan varit nästan ständigt i arbete. Och de unga fröknarne sutto halfva nätterna vid sitt arbete. Det var ett ständigt jäktande, en plågsam oro, som man försökte undfly så mycket som möjligt.

Men en stor motsats till allt detta rörliga lif var kolar-Hans stuga. Här var allt tyst och stilla, inget väsen, inget buller; här märktes det knappast att julen var i antågande. Och dit drogo vi oss så ofta vi kunde för att få vara i lugn och ro.

En afton i skymningen gick jag ned till Hans stuga.

Snön låg hvit och glittrande öfver fälten och i skogarne, och på himlen tindrade stjärnorna. Det blef allt mera tyst och stilla hur längre jag kom bort från bruket, där stångjärns-hammaren arbetade så det ekade vidt omkring. Snart var jag ute ur alléen och här några famnar från vägen låg Hans stuga.

En vedbrasa flammade på spiseln och lyste ut på snön. Han satt och slöjdade och det dröjde ej länge, förrän jag satt bredvid honom på en stol i spiselvrån och språkade med honom.

Jag hade tagit med mig en kardus tobak åt honom, hvilket gjorde honom glad. Han tände sin pipa, och snart började han berätta för mig sina historier, förde mig in i skogens dunkel, detta sagans underland, som man så mycket älskar. Han berättade sina minnen därifrån för mig tillsammans med mycket annat; gamla sedvänjor och bruk, för länge sedan bortlagda och glömda, blott ihågkomna af honom, med hvilka de en gång skulle dö.

* * *

Kolar-Hans började berätta sagan om Finngubben.

»Ja, den stora skogen borta vid svedjorna, den är underlig. I den finnes mycket besynnerligt, som jag har sett. Nu är dock det mesta borta och trollen hafva flytt. Men förr voro de dock svåra, så att man aldrig fick någon ro för dem. »Finngubben» fick också känna deras hämnd.

Han bodde inne i den djupaste skogen i en jordkula. Han kunde spå och trola, och alla människor voro rädda för honom. Om dagarne gick han omkring i bygden och botade

sjuka människor och djur, men om aftnarne vände han alltid åter till sin kula inne i skogen. Utanför hans stuga växte flygrönnen, af hvilken han tillredde sina drycker, och inne i kulan fanns underliga saker och ting,

Många gånger då han gick hem om aftnarne, fick han se skogsjungfrun inne bland snåren. Hon var storväxt och fager, och sprang lockande framför honom, för att få honom att följa med sig. Men »Finnugubben» visste hur bedräglig hon var, och följde henne icke.

Ibland fick han också se trollen, som skrämde honom, försökte taga honom med sig, men han kunde alltid skydda sig genom några konster.

Så gingo åren, »Finnugubben» blef alltmer ensam i skogen och kom sällan till bygden. Han fick se syner inne i skogen, hvilka andra ej kunde se; han hörde hvad andra ej hörde.

Han hörde björkarne tala, då han skulle hugga bränsle, han hörde stenarne och djuren ropa, då han gick därinne i de mörka snåren, dit dagern aldrig faller; han förstod hvad fåglarne kvittrade och hvad skogssuset sjöng för honom, hvarje dag, hvarje timma och stund.

Och det var detta sus, som höll honom fångslad vid skogen, så att han icke kunde draga sig därur, det band honom fast med osynlig makt, som han ej kunde bryta.

Han hörde vårvindarnes toner spela inne bland träden, lyddes till de djupa ackorderna i den tysta sommarnatten och hörde vinterstor-

marne draga genom skogen, bräckande träd och grenar, förkväfvande allt under snön.

Allt detta var honom kärt, så kärt att han icke kunde öfvergifva det lif han förde. I vecor såg man ej till honom uti bygden och lifvet, han höll sig jämt därinne bland de tunga furorna, i den allvarstunga tystnaden som med oemotståndlig makt drog honom till sig, och så blef han skogens kung.

Djuren därinne började nalkas hans koja, voro ej rädda, utan läto smeka sig af honom. Fåglarne satte sig i de närmaste träden och läto höra sina vackraste toner. Och alltmer ofta fick han se skogsjungfrun locka honom till sig, denna den sofvande sommarnattens jungfru med sin gudasköua gestalt, med hår som guld, och djupblå ögon, tilldragande som en svart insjö.

Men detta hans välde kunde trollen ej tåla, de försökte att få honom bort från skogen. Och det lyckades för dem till sist.

En mörk vinternatt, då stormen dånade i trädkronorna, snön yrde, och det var som om all himlens vrede fallit öfver skogen; blef han öfverfallen af trollen.

De omringade honom från alla sidor och försökte att draga honom med sig. Han kämpade länge emot dem, men till sist fingo de öfverhand, och drogo honom med sig långt, långt in i skogen.

Och stormen blef allt värre, allt starkare; och många af skogens jätteträd blefvo knäckta, så att skogen blef ljus och folket vågade sig in i den till våren, då snön hade smält. Och då fann man »Finnuggbens» döda kropp djupt inne i skogen, i en bergsklyfta.»

---

* * *

Kolar-Hans hade slutat sina berättelser för aftonen, och jag tog farväl.

Mina sinnen voro uppjagade som aldrig tillföre; i den månljusa vinternatten såg jag bland alléens stammar underliga gestalter skymta fram, skuggorna från träden ritade upp figurer på snön, och jag tog till att springa för lifvet, som om alla skogens väsen voro efter mig, sprang i ångest ända tills jag var uppe vid herrgården, där allt sof, allt var tyst i den kalla vinternatten med sin gnistrande stjärnehimmel, där Karlavagnen strålade öfver land och sjö.

Insjöns saga.

Långt inne i skogen, där träden utgöra ett enda stort hvalf och där solen sällan lyser, ligger en liten insjö. Rundt ikring stå täta led af träd, som gå ut öfver vattnet, hvilket ständigt är mörkt och outgrundeligt: i höstetid då stormen ryter och vågorna brusa eller i vårtid då solen lyser upp stränderna och lörhvalfven omkring med fager glans.

Hit till denna sjö kommer sällan någon människa, fiskarne slå och leka i fred i vattnet och fåglarne bygga bo vid stränderna. Här är nästan alltid tyst och stilla, man hör blott ibland furornas sus i stormiga dagar och nätter eller någon ensam fågels läte i skymningen.

Här drömmer Pan sina drömmar och här håller skogsjungfrun till bland snåren vid stranden, här på sjön i månljusa kvällar reser sig sjöjungfrun upp ur vattnet, lockande och dragande med sin skönhet och glans.

Hit in förirrade sig en gång en yngling, som blifvit trött på lifvet och människorna och som dragit till skogs. Han vandrade dagar och nät-

ter bland de mörka snåren, ensam och tyst, men fri och lycklig. Här fann han icke något band som tryckte honom, här rådde han sig själf, fick gå och hvila när han ville.

Genom den milsvida skogen förirrade han sig så till insjön. Det var en sensommarafton och solen höll på att gå ned; eldröd stod hon öfver grantopparne i väster och löfträden glänste i guld. Ibland såg han en ensam fågel, som drog fram emellan träden för att söka nattkvist. Men allt tystare blef det, ju längre han kom fram mot insjön. Trädens kronor hviskade och susade, berättade gamla sagor om troll och huldror, sjöngo mäktigt och starkt sin fröjd öfver lifvet, söfde hjärtan till ro, lät en drömma. Solen hade emellertid så småningom gått ned och skymningen inträdt med sin trolldager, och på den mattblå himmelen började stjärnorna synas, bleka och utan glans. Så steg månen fram öfver grantopparne och lyste upp skogen, det gnistrade som diamanter i gräset, enar och buskar stodo som silfvermontrar och träden kastade långa och svarta skuggor.

Ungersvennen vandrade och vandrade, utan rast och ro. Snabbt och vigt gick han öfver bäckar och språng, smidigt gled han genom de tätaste snåren och de trångaste bergsskrefvor. Så började skogen ljusna, träden skymde icke så mycket och genom stammarne såg han månens silfvergata på sjön. Han påskyndade sina steg, och var så snart framme vid stranden.

Han stod ute på en bärgklint, som sträckte sig längs ena sidan af sjön. Omkring och under honom var djupt mörker, men öfver motsatta stranden stod fullmånen och kastade sitt guldglänsande sken öfver vattnet, likt en brygga midt öfver sjön. Stillheten var vida öfver land och vatten, ej ett sus från skogen, icke en vindfläkt från sjön.

Han stod så en stund i tankar uppe på bärghällen, lutad mot en tall. Då började vattnet ringla sig därute på mångatan och ur vattnet kom sakta en sjöjungfru. Ungersvennen såg och såg, kunde icke taga sina blickar från den härliga gestalten, som låg där behagfullt gungande på vågorna i det glänsande månskenet. Det guldkimrande håret omslöt den sköna gestalten, och med handen vinkade hon åt honom där han stod på klippan.

Ungersvennen hade blott öga för henne därute på sjön. När hon vinkade gick han sakta ut på klippspetsen med händerna lyftade mot henne. Så tog han ett språng och försvann i mörkret. Om en stund kom han upp till vattenytan, och då låg sjöjungfrun vid hans sida. De omfamnade, tryckte sig intill hvarandra, och så försvunno de sakta i djupet.

Några ringlar å vattnet var allt hvad som syntes efter de försvunna. Snart försvunno äfven de, och så låg sjön där lika tyst och stilla som förut, medan månen kastade sina strålar däröfver.

Snö.

Det är en mörk natt i senhösten, då den lilla byn sofver och allt som har lif med den, människorna i sina gårdar och djuren i stall och ladugårdar. Tung ligger tystnaden öfver byn med stugor och gårdar. Mörk och stilla står den gamla kyrkan med sin stapel och intet sus hörs i träden därutanför. Tysta ligga åkrar och fält, hagar och marker, utan tecken till lif. Tysta ligga vägar och stigar, utan en vandrare, hvars steg stör nattens stillhet, utan rullande af vagnshjul eller slag af hästars hofvar, afbrytande lugnet, blott dödstystnad.

Tysta stå de stora skogarne. Plundrade och nakna stå träden. Ingen vind susar genom skogen och hviskar sagor. Ingen storm rusar genom skogen och bräcker deras grenar eller sträcker någon skogens jätte till marken. Tunga och våta ligga löfven i natten. Stilla, utan prassel ligga snåren, mörka och hemlighetsfulla, utan lif i denna stilla natt.

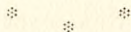

Ty denna natt väntar snö. Det är därför allt är så tyst och hemlighetsfullt, det är därför allt står bidande i väntan på sömnen och döden.

Naturen, som dag för dag under höstens storm och regn, gått sin förgängelse till mötes, skall i natt dö, skall lägga sig till hvila i snöns och dödens kalla svepning. Men ej för evigt. Efter långa månaders stilla sömn och dvala, skall den åter vakna upp till nytt lif, skönare än förut, för att glädja människohjärtan.

Och snön kommer.

Först stilla, sakta, utan ljud når den i dans marken, sedan alltmer fort, snart är luften vit af fallande flingor som lägga sig inne i snårens innersta gömslen, täcker bärg och ängar, gårdar och byar, begrafver allt i sin hvita svepning, lägger en slumrande värld i en lång vintersömn.

Då jag om morgonen drager upp gardinen för mitt fönster, ser jag blott snö framför mig, snö på parkens kastanjer och lindar, snö på staket och alla tak. Inne i trädgården stå äppleträden höljda i snö, rabatter och gångar har försvunnit och jag ser blott en enda vit matta som glittrar i solskenet under den klara, högblå himlen.

Ute på gårdsplanen är ungdomen redan i färde med att kasta snöbollar och de tumla om i snön under skratt och rop.

Fram på förmiddagen kommer det stora ploglaget för att göra vägar farbara och de föra lif med sig i den allvarstunga vinterstämning som gripit naturen. Men blott för en kort stund. Man hör deras hojtande och maningsrop på dragarne, då de köra förbi och sedan blir allt lika tyst och stilla som förut.

* * *

Solen står högt på himlen och de hvita snöfälten glittra i skenet, då jag vid middagstid vandrar ut ur byn och upp mot bärget som ligger ofvanför. Öfver fälten och ängarne ligger snön alnsdjup och täcker markens alla ojämnheter. Och bärget och skogen däruppe synas likt en stor hvit mur. Så kommer jag in i hagen som ligger på sluttningen. Snön ligger tung på björkarnas fina kvistar och smidiga grenar, hvilka vid beröring sänder regn af glittrande snö. Enarne stå som bildstoder, höljda i hvitt och kasta djupblå skuggor. Och öfver buskarne ligger snön som kuddar. Så går vägen alltmer uppåt, snåren blifva tätare, mörkare, och skogen tager vid. Härinne är tyst och hemlighetsfullt. Intet ljud af ett lefvande väsen, icke en barr som rör sig, jag hör blott ljudet af mina steg som dö bort i tystnaden. Snåren ligga mörka och trolska, till dem når ej solen, här syns ej den klarblå himlen. Under snötyngd stå träden och drömma vintersagor. Granarnas grenar hänga tunga af snö och de stolta

tallarnas kronor äro ett enda hvitt. Så om en stund ljusnar skogen, gör en glänta och jag kommer ut på en brant af bärget.

I glittrande solsken ligger dalen nedanför mig i vinterskrud med fält och gårdar och löfdungar. Framför mig på andra sidan dalen reser sig skogen hvit. Och rundt omkring bygden syns en kam af snöklädda skogar och bortom dem de blånande bergen, som tyckas sammansmälta med luften. Långt borta i en dalsänka syns, stilla och drömmande, en insjös mörkblå vatten afteckna sig skarpt mot de hvitklädda stränderna.

Nedanför mig på dalens sluttning ligger den lilla byn. Den är höljd i ett enda hvitt, det är som om någon annan färg ej finnes. Hvit och glittrande reser sig kyrkan med sin stapel öfver hustak och träd. Och rundt omkring den ligger, halft begrafna i snön, gårdarne från hvilka röken stiger upp i lätta hvirflar, som bli till lufttoner. Det är det enda tecknet att den är bebodd. Ej en lefvande varelse syns till därnere, allt är tyst och stilla, det är som hela byn sofver, begrafven under snön.

Så skall den ligga länge, den lilla byn. I tung vinterdvala skall den ligga afskild från den öfriga världen, skall ligga i vintersömn under långa månader, skall sofva tyst och stilla under snön.

I vårtid.

Det är en söndagsmorgon i början af maj, våren, drömmarnas och förhoppningarnas månad. Solen skiner varmt från en klarblå, molnfri himmel och från nyplöjda åkrar kommer en ånga, som smälter samman med den milda, friska majluften, som dock nu, i början af månaden, har något kyligt i sig. Men det känner man nu ej så mycket i sin fröjd, alla tankar äro hos denna vår, som nu, likt tusenden gånger förut, kommit åter, till fröjd för den längtande mänskligheten.

Så solen lyser öfver de svartbruna åkrarne, öfver mossarne, hvaröfver vipan skriker och lärkan slår! Så varmt har den ej skint på länge; visst var solen härlig den frostkalla vinterdagen, då drefvet gick häröfver, men dock ej som nu, då allt, solsken, luft, himmel, smälter samman till en enda kör, som brusar genom den stilla luftrymden i glam och fröjd öfver naturens uppståndelse från den långa vintersömnen.

Bredvid vägarne, som börja torka i solskenet, står sälgen full med gula hängen, och vid vägkanterna lysa maskrosor i hundratal. Mellan några skogsbackar synas några höstsädesåkrar sticka fram, med ljusgröna, spirande strån. Och mellan den aflöfvade ungskogen skymtar fram en röd stuga eller ett ladugårdstak. I skogen börja trädens nakna massor skifta färg, och björkarnas fina kvistar ha fått en gulbrun färgton. Äfven granarne ha blifvit ljusare och på de resliga stammarne smälter kådan i vårvärmen. Safven jäser och sjuder genom träden härinne och i en backe porlar en skogsbäck fram på sin väg ned mot slättmarkerna, där vårens första gräs spirar upp emellan multna blad och fjolårslöf, som täcka marken.

Nu på förmiddagen är det fullt med allmoge på vägarne. De färdas till kyrkan, som höjer sig nere i dalen med sitt hvita torn. Och från dess klockor gå toner ut öfver bygden. De ringa än klart som silfverklockor, än få de en vemodig, dunkel ton. De ringa in söndagsfrid och stillhet i stugorna, de ringa för den långa vintern som gått och våren som kommer.

Så klinga då, vårklockor, ring in nytt sinne i sorgsna hjärtan, var de gamla till tröst och de unga till glädje, ring våren in hos dem alla. Klinga alltid så, och när vi en gång domna i det tomma intet, skola vi höra Eder, jubelklingande vårklockor!

Högsommar.

Julimorgonens sol är brännande och strålande och himlen är klarblå, utan ett moln på den vida ytan.

I dalen stå björkarna i täta led och deras hvita stammar lysa i soldagern. Hvad det är grönt därnere! Där stå lönnarne med sina stora blad och bokarne utbreda sig i klungor bredvid och här och hvar synas alar och lindar och under dem breda sig skuggorna.

Här i ungsbogen är det lif och lek. En ekorre kilar fram mellan stammarne, hoppar från topp till topp. Här skrattar skator i mängd, och bofinkarne kvittra oförtrutet, utan rast och ro.

I hagen står gräset högt och vajar sakta för den milda morgonvinden. Här hafva alla högsommarens blomster sitt tillhåll, här stå gökmat och tjärblommor, prästkragar och blåklockor i rik omväxling, i täta led. Här är doft från viol och pyrola, mäktig och stark. Här flyga fjärilar mellan buskarne, här surra humlor och bin. Och vid en gammal stubbe

har myrorna byggt sig en stad och de arbeta och knoga rastlöst. Bakom stenar och buskar lysa smultron, lockande med sin doft, och intill står blåbärsris i myckenhet.

I dällden intill hagen lysa kornas röda ryggar och skällkons klockor pingla så muntert. På ängen bredvid, där gräset står högt och vajande, är slåtttern redan i full gång. Där gåliarne fram, huggande ned allt i deras väg, tagande allt med sig. Där falla alla sommarens blomster i tusental för karlarnes starka hugg. Det är lif och färg därnere på ängen, solen lyser på karlarnes hvita skjortor och räfserskornas röda kjortlar, och det blixtrar i solskenet på liarne, då de någon gång lyftas för några minuters hvila. Men sedan gå de åter på lika friskt och oförtrutet som förut.

Nere i dalen, där landsvägen slingrar fram, mellan gröna fält och åkrar, stå vajande och gula sädesfält. Kornknarren låter höra sig därnere ibland, eljest är allt tyst och stilla i sädeshafvet, som utbreder sig vidt omkring.

Mellan löfomkransade stränder utbreder den lilla insjön sin lugna yta, vattnet är klart blått och ej en krusning syns på vågen. Näckrosor gunga därute och i den torkade vassen snattra änder, och deras ungar väsnas och skrika.

Darrande aspar spegla sig i dess lugna yta och i träden susar det sakta, medan morgonsolen glittrar öfver gröna stränder och klarblått vatten.

Höst.

Det har varit frost under natten, och då jag kommer ut om morgonen ligger det en slöja af spindelväf öfver buskar och snår och daggen glittrar på markens vissnade gräs.

Förfrusna äro rabatternas blomster och endast några hvita astrar stå kvar, som minne af den flydda sommaren. Men i trädgården skina vinteräpplena röda.

Parkens kastanjer stå aflöfvade och deras röda blad täcka marken. Och från alléens lönnar och rostiga lindar falla bladen sakta på den af rägnet uppblötta vägen.

Öfver åkrarnas frosthvita matta går hästen för plogen, som lägger den svarta myllan i dagen.

I hagen är ljungen utblommad och blomorna äro förmultnade, men flugsvamparna lysa röda. Det är rikedom på färgtoner härinne. Rönnarne stå med röda klasar och björkarnas gulbruna, ekarnas bruna och bokarnas röda blad afsticka bjärt emot granarnas ständiga grönska.

Skogen står så tyst och öfvergifven. Icke ett fågelkvitter hörs, allt är trööstlöst, grått, tungt,

medan dimman ligger öfver sjön och mossar
och molnen synas hotfulla och mörka.

* * *

Det blåser upp mot middagen och sjön, som
ligger där med urblekt vass kring stränderna, blir
mörk och vågorna gå blågröna med fräsande skum.

Vinden susar genom skogen och bladen falla
och hvirfla omkring.

Och om en stund kommer regnet smattrande
mot rutorna, plöjande fåror på vägarne, förande
med sig en känsla af svårmod och tyngd.

* * *

Fram på eftermiddagen, då det slutat regna,
klarnar himlen upp och kvällsolen glimmar mel-
lan träd och grenar och det droppar sakta från
träden.

Det susar därute i parken och träden hviska
om en gången sommar, som är rik på minnen,
men som för alltid är förbi, förbi.

Och nu står allt bidande vintern och sönnen,
medan bladen därute sakta dala mot marken
och solen sjunker röd bakom alléens stammar.

En julotta.

Därutanför stod himlen i tindrande stjärnprakt och julnatten var kall som is. Det rådde en högtidlig tystnad öfverallt, ej ett ljud förnams å den vinteröde slätten, som låg där likt ett stort hvitt bårtäcke, med några mörka punkter i fjärran, från hvilka det glimmade; det var stugor och gårdar, från hvilka julljusen lyste svagt och darrande, ty under julnatten skall åtminstone ett ljus brinna i hvarje gård hela natten.

Så långt man kunde se sträckte sig den hvita slätten, bort till horisonten, där skogarne reste sig mörka och dunkla. Och bortom dem låg kyrkan, ännu i sömn och mörker, ty ännu var kyrkvaktaren icke kommen.

Öfver gården där jag bodde låg ännu mörker och tystnad, allt sof, allt var tyst och stilla och icke ett ljud afbröt lugnet. Så förflöto timmarne i den heliga natten, tysta och stilla, och klockan led fram emot fyra, då man vaknade och började röra på sig på gården.

Först i stallet, där hästarne stampade och fnyste då drängen fodrade dem och började vidtaga förberedelser för den stundande kyrkskjutsen till julottan. Och efter hand vaknade hela gården, det började lysa i fönstren och det flammade och sprakade i spisarne, man började röra på sig och i köket koktes och stektes.

Så kom pigan och väckte genom att kasta en vedbrasa i golfvet, snart sprakade det på härden och man låg och njöt och drömde några minuter vid eldsdagern från spiseln. Det kändes visserligen svårt att stiga upp så tidigt, så ovan för oss, men tanken på att få se all den granna ståten i kyrkan verkade uppiggande, kom en att stiga upp fort, och snart var man färdig.

Så kom man ned och fick kaffe och glögg och så var det tid att bege sig af. Utanför trappan stod slädan framkörd — en klatsch, och så bar det af och ned genom alléen. Hästarne sprungo friskt och muntert i den kalla morgonen. Det var mörkt ännu och stjärnorna tindrade och blänkte i milliontals däruppe på himlahalvfvet, mot hvilket man ständigt riktade ögonen.

I gårdar och stugor voro julgranar och ljus tända, hvilka stodo i fönstren och lyste upp vägen för de förbiåkande. Ibland mötte man någon ensam vandrare, som med lykta i hand var på väg till ottan; det var någon fattig tor-

pare, som icke bestod sig med häst och fick gå den långa vägen.

Bjällrororna klingade muntert och färden gick raskt. Om en stund hade vi lämnat slätten bakom oss och vi kommo in på den mörka skogsvägen.

De svarta granarne stodo intill vägen och skymde himlen, och det var kolsvart inne i skogen. Och tyst var det också, icke ett levande väsen som rörde sig, ej ett prassel ens; skogens väsen måtte inte hafva någon kraft att göra skada denna natt, de rå icke på den heliga julnatten med stilla frid och glädje.

Efter en halftimmas åkning hade vi lämnat skogen bakom oss och vi kommo åter ut i ljuset. Här och hvar på vägen syntes slädar, som med klingande bjällror och sprakande bloss voro på väg till kyrkan. Deras antal tilltog alltmer, ju längre vi kommo fram, och eldskenet lyste öfver snön. Nu sågo vi kyrkan framför oss i all sin glans och ståt — som ett enda ljushaf var hon, stod hon redo att med högtidsklädd församling inom sig fira midvintermorgonens fest.

Om en stund voro vi framme vid kyrkstallarne, där hästarne sattes in och blossen kastades i en hög, hvilket snart blef ett stort bål, som lyste öfver land och vatten vidt omkring. På kyrkbacken var det svart af helgdagsklädd allmoge, som, när klockorna började ringa, togo af sig sina hufvudbonader i stum vördnad. Så gingo de i långsam procession in i templet för

att fira gudstjänsten, liksom deras förfäder gjort före dem för hundratals år tillbaka på juldagsmorgonen; andäktigt och stillsamt gick hvar och en till sin plats.

Den gamla kyrkan var som ett ljushaf; på hvarje bänk voro ljus uppställda, i hvarje fönster och på hvarje ledig plats. Takkronorna lyste, och det skimrade och glittrade i glasprismorna; och borta vid altaret stodo ljusen och lyste upp den gamla altartaflan, föreställande Jesu födelse, och konungaringen kring barnets hufvud skimrade och lyste i guld.

De gamla minnena hade flytt från kyrkan denna morgon, till och med på läktarne var det icke så gammaldags stämmingsfullt som vanligt, allt var i ljus och de gamla nummertafelorna med sina grannt målade änglar och fantasibilder lyste.

Så förflöt en stund, stilla och tyst, och därutanför var det ännu mörkt och himlen stjärnbestrodd. Så togs psalmen upp, alla röster, gamla och unga, stämde in i den gamla julpsalmen, som ljöd högt och vackert öfver församlingen medan orgeln brusade.

Sedan den gamle, grånade kyrkoherden fram sagt sin predikan, uppstämdes åter några julhymner, och gudstjänsten var slut.

Man troppade ut ur kyrkan och begaf sig till slädarne, som stodo förspända och väntade utanför. Och så bar det af i flygande fart enligt den gamla plägseden, ty den som först

kom hem från julottan, skulle få grödan först inbärgad under det kommande året.

Mörkret hade gifvit vika och gryningen inträdt, och borta öfver skogskanten i öster steg solen upp och strålarne glittrade öfver snöfälten. Och i vild fart går färden hemåt i helgdagsmorgonen, mot det stilla hemmet borta i skogskanten, där det ligger inbäddadt i snön, fyllt af helgens frid.

En syn.

Kolar-Hans berättade en gång för mig följande historia:

»I min ungdom, eller så där för en femtio år tillbaka, var det en allmän plägsed att skjuta in helgen på julafton.

Vi voro ett tjog pojkar, som en julaftons eftermiddag vid skymningen samlades med våra bössor uppe vid Soltorpet. Som vi hade förtärt ganska mycket julbrännvin, voro vi i den bästa stämning och mycket glada utaf oss.

Först gingo vi ned till bruket, där vi sköto af en duktig salva, och så fortsatte vi längs stora landsvägen, stannande vid hvar eller hvarannan stuga.

Så kommo vi vid 8-tiden på aftonen till nämndeman Svensson i Forsmåla. Innan vi började skjuta, gingo några utaf oss fram till fönstret och kikade in för att se, hvad de hade för sig därinne. Vi sågo då nämndemannen själf sitta vid ena sidan af bordet och vid den andra satt en fullkomlig afbild af honom; så lik, att vi icke kunde se den ringaste skillnad

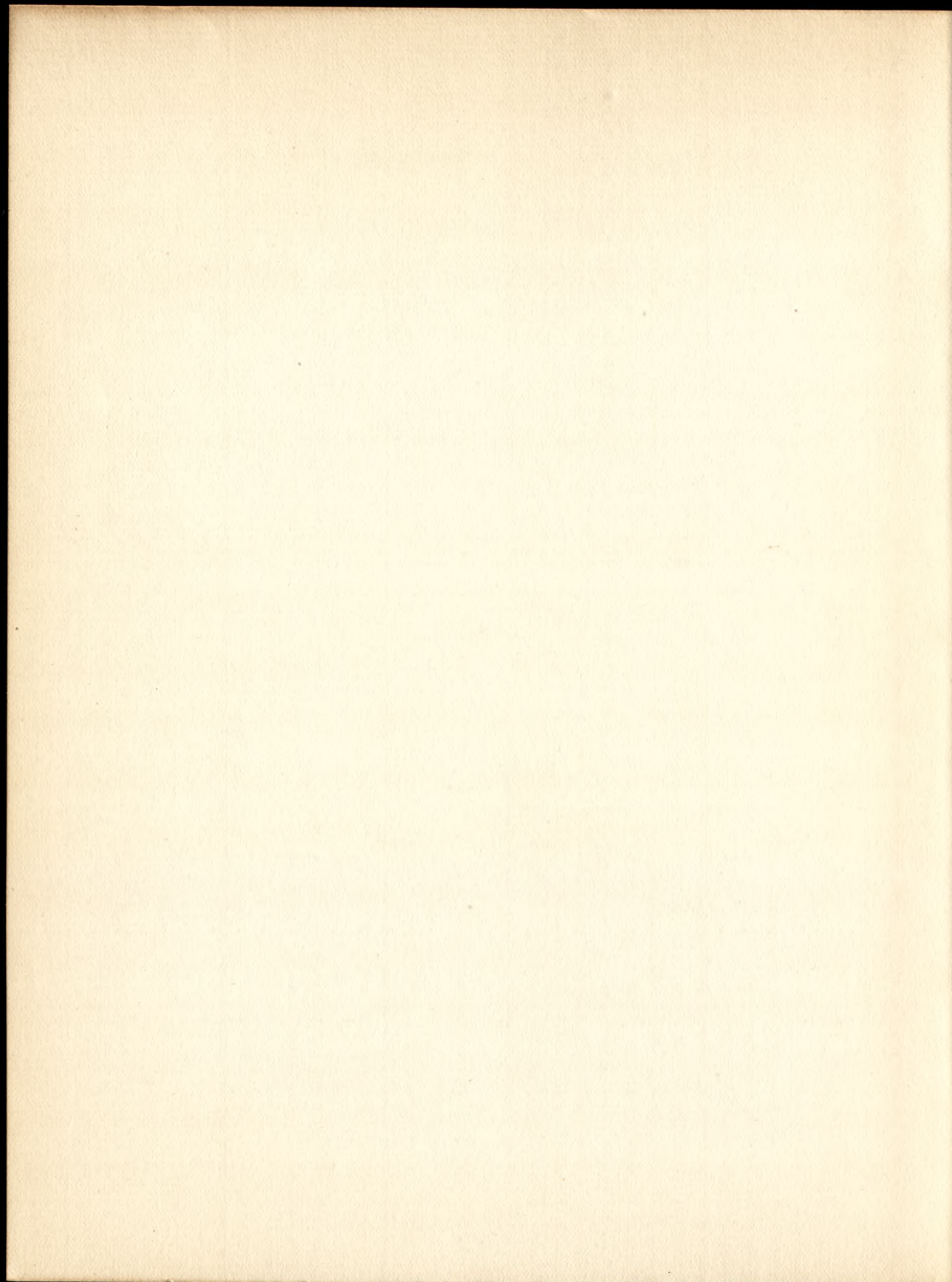
på dem båda. Vi trodde oss vara förhäxade, att vi sågo syner och dylikt, då i detsamma den ena af männen syntes gå till spiseln. I samma stund han var framme, hörde vi ett förfärligt dån och brakande som om stugan gick itu, och rummet blef fullt af rök, så att man icke kunde urskilja de innevarande. Då vår första förskräckelse lagt sig, och vi åter sågo in genom rutan, var synen försvunnen, och de innevarande sutto vid bordet, som om ingenting händt.

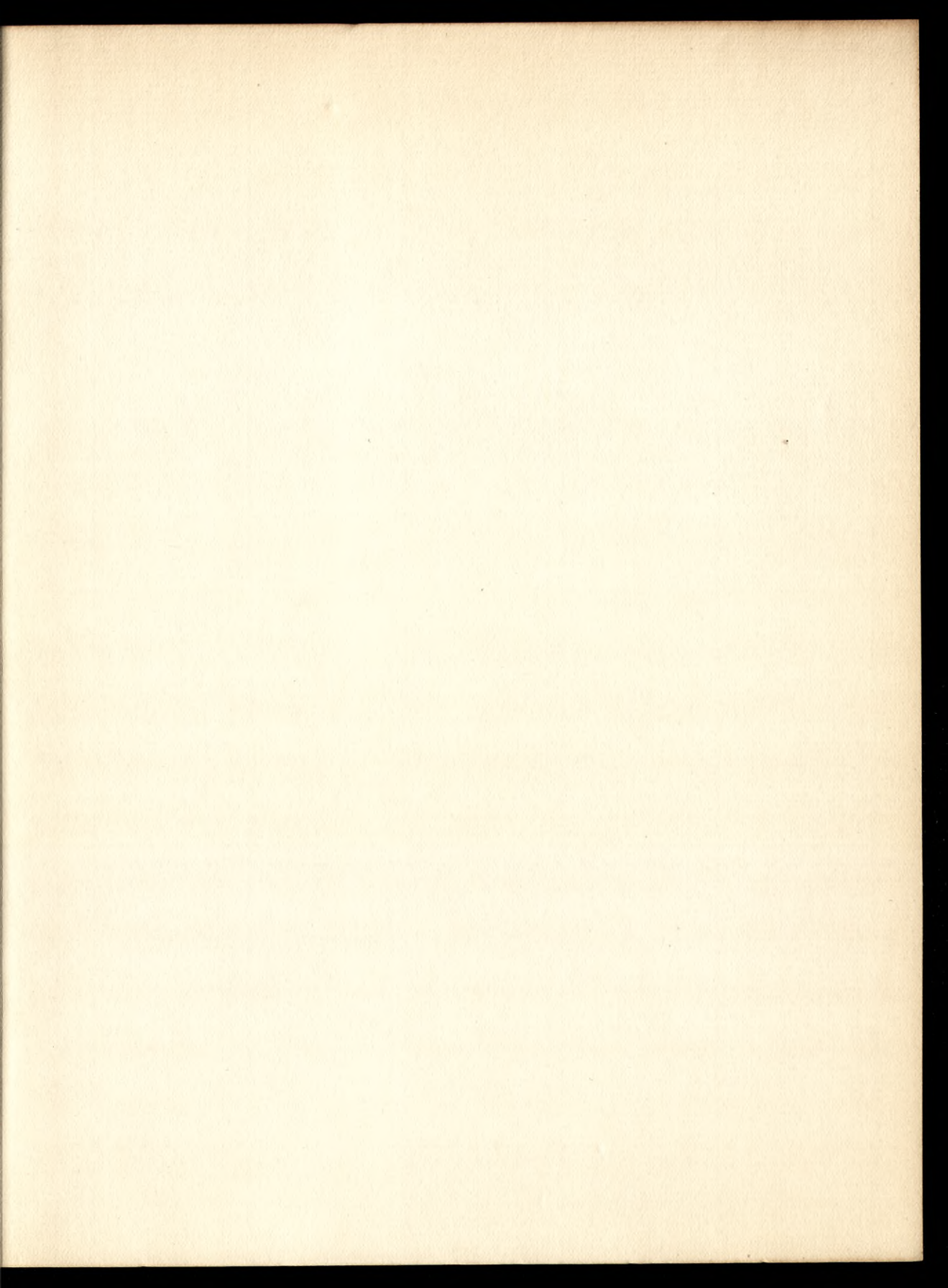
Det var slut med skjutandet för aftonen, och sedermera kom det icke till stånd, ty vi voro så förskräckta, att vi aldrig vågade oss ut mera med bössor någon julafton, för att skjuta in helgen.

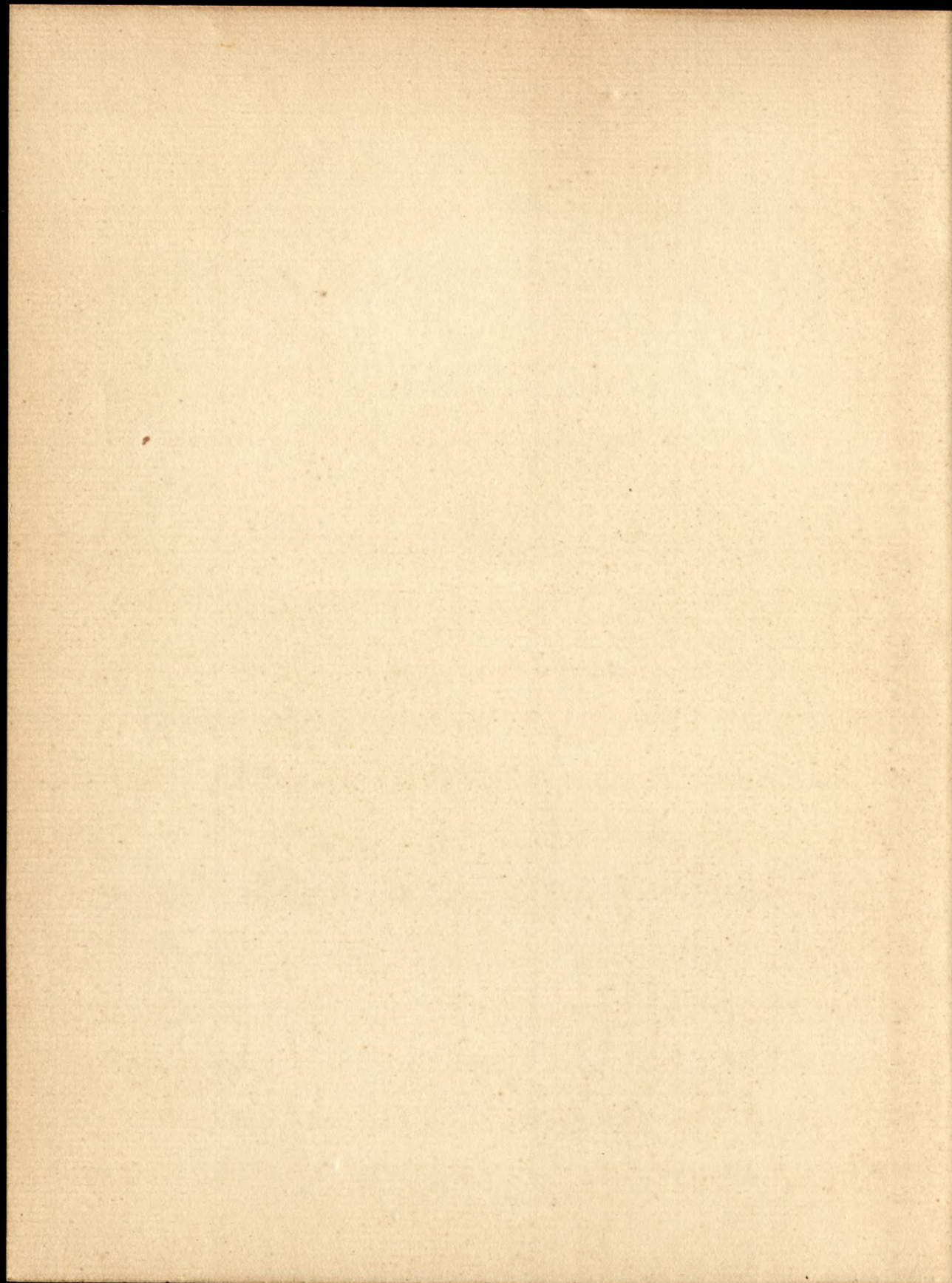
Vi hörde sedermera, att de i gården boende ej hade fömärkt något af den besynnerliga händelsen på aftonen. Vi fruktade dock att något skulle hända, och denna vår förutsägelse slog in jämt ett år därefter, ty nästa julafton vid samma tid, som då vi sågo den underliga synen, dog nämndemannen.»

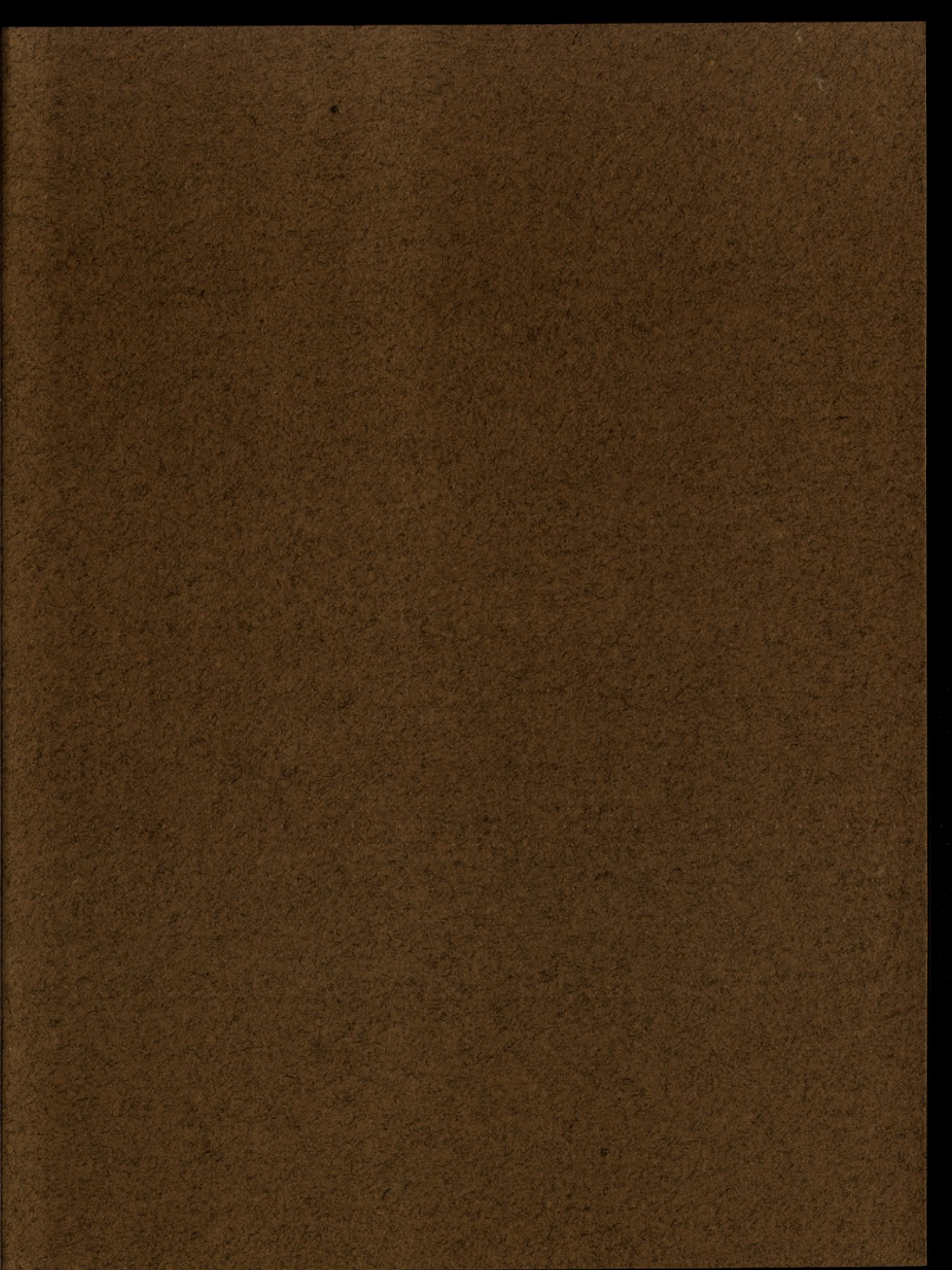

GUSTAF LINDSTRÖMS FÖRLAG.

FREDRIK VETTERLUND

I DAGENS STUNDER

2/0.